

REDACTIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 30.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . . . 20 cor.
pe 1/2 an 10
pe 1/4 an 5
pe o lună 2

Și de Duminică pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătăți
pe an 40 franci.

Manuscrisuri nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 30.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 508

Sortorii nefrancați nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Deschiderea congresului național-bisericesc.

Sibiu, 1/14 Octombrie.

Chemarea sfântului Duh. — In casa comitatului. — Discursul de deschidere. — Constituire.

Azi s'a deschis aici congresul național bisericesc, cu pompa cuvenită. La orele 9 toți deputații s'au strâns la biserică, unde curînd a sosit și I. P. Sa Mitropolitul, însoțit de Prea Sfinții lor episcopi N. Popea (dela Caransebeș) și I. I. Pap (dela Arad). A fost primit în ușa bisericii de preoții cari aveau să slujească ș'nume P. C. Lor Vicari Dr. Ilarion Pușcariu și Filaret Musta, archimandritul Aug. Hamsea, protopopii Mihail Popovici (Orșova) și I. Papiu (Sibiu), P. Cuviosul Dr. E. Roșca și diaconii I. Câmpian și Enescu.

După-ce este condus în biserică și îmbrăcat potrivit rîndului bisericesc, începe slujba dumnezeiască. Cânta corul mixt condus de dl profesor T. Popovici. Laudă corul și conducătorului: a cântat înspre mulțămirea tuturor, cu evlavie încât ni-a ridicat sufletul.

S'a chemat apoi Duhul Sfânt și I. P. S. Sa Mitropolitul a sfîșit cu aghiasmă, deputații s'au adunat la casa comitatului.

Aici dl Ioan Preda propune ca să se aleagă o delegație care să se ducă și să invite pe I. P. S. Sa Mitropolitul să vină a deschide congresul.

Cei aleși se duc și la întoarcere dl protopop M. Popovici vestește că I. P. S. Sa mitropolitul va veni îndată.

Și sosește însoțit de episcopii Popea și Pap. Sunt primiți cu aclamațiuni de "trăiască".

I. P. S. Sa Mitropolitul deschide apoi congresul prin următoarea cuvîntare:

Preasfințiților Domni episcopi!
Preaștimaților Domni deputați!

După un interval de trei ani, vîzîndu-vă erași în acest congres național-bisericesc, Vă salut cordial și felicitîndu-vă, Domnilor deputați, că clerul și poporul pe D-voastră V'a distins cu încrederea de a conlucra la opul cel mare al viitorului nostru, Vă implor dela ceru, încă mult timp de conlucrare mănoasă în via Domnului.

Ne-am întrunit și acum aici, dlor, la acest congres, în numele Domnului, care zise: „cî unde sunt doi sau trei întruniți în numele Lui, acolo este și El în mijlocul lor, și ori-ce vor cere dela Dumnezeu Tatăl, va fi a lor”. Ne-am întrunit, dlor, să conlucram și noi în dragoste și bunăînțelegere la acea măreață problemă a bisericii noastre naționale, ce are de scop binele temporal și fericirea eternă a membrilor ei, scopul suprem al omului.

Pentru-ca însă biserica să poată rezolvi cu bun succes acea măreață problemă, este neapărat de lipsă, ca toate acțiunile ei să porceadă din cele trei mari virtuți creștine: credință, dragoste și speranță, și să aibă pururea în vedere sublima ei misiune culturală. Acea misiune culturală, ce tinde tot la mai mare dezvoltare a facultăților sufletești și prin acestea tot la mai multă perfecțiune a membrilor ei, după zisa sf. evangheliei: „fiți desevirșiți precum este și Tatăl vostru cel din ceruri”. Asemenea dezvoltare a facultăților sufletești se impune ca o condițiune in-

dispensabilă a existenței noastre, cari formăm biserica cea vie a Domnului. Căci precum are cineva lipsă de cele trupești, tot asemenea are lipsă și de hrana sufleteului, ce emanează din credința religioasă, apoi din limbă și datinile străbune, prin cari se susțin și trăesc popoarele.

De aici au purces oamenii, și așa și fericirii nostri străbuni, cînd s'au întrunit în societăți și corporațiuni religioase după credință, limbă și datini, cînd s'au întrunit și s'au constituit în parohii, protopresbiterate, eparchii și metropolii, pe cari toate, pentru biserica noastră noi cei întruniți în acest congres avem fericirea a le reprezenta. Toate aceste, ca cele mai eficace mijloace la apropierea noastră tot mai mult de binele temporal și de fericirea eternă, scopul suprem al omului.

Pe cât este de sublim și de măreț acest scop, ce-l urmărîm prin întrunirea noastră în adunări bisericești, și așa și prin acest congres, pe atât de frumoasă și de măreață este și chiamarea noastră, a membrilor acestui congres. Este o chiamare apostolică, D-lor deputați.

Dar apoi erași pe cât este de frumoasă și de măreță acea chiamare a noastră, pe atât este și de grea, chiar și în timpuri mai bune, dar cu atât mai grea în timpuri critice, ca și cele de acum, cînd din unele părți se semnalează mulțime de curente periculoase: de nazareism, socialism, de indiferentism religios și alte asemenea, cari tind a slăbi credința în Dumnezeu și a rumpe și pe uni credincioși ai nostri dela biserica străbună.

Simptoame foarte triste și dureroase sunt acestea, dlor, mai ales pentru noi, cari privim biserica de unicul teren fructifer la dezvoltarea și cultivarea facultăților noastre sufletești, cari privim biserica de soarele credinței, al moralei și al culturii noastre naționale, de care este condiționată existența și viitorul nostru.

De unde rezultă nu numai marea noastră datorință, dar și cel mai mare interes al nostru, de a ne concentra tot mai mult în jurul acelei instituțiuni divine, care în curs de aproape 20 de secolii furtunoși ne-a ocrotit contra tuturor cercărilor amenințătoare; să ne concentrăm în jurul aceluiașor isvor nesecat de putere morală, baza viitorului nostru. Ni-se impune, dlor, datorința de a ne face toți apostoli luminători ai bisericii celei vie, ca și Apostolii Domnului, de odinioară, pentru a conlucra împreună la paralisarea relelor ce amenință acel neprețuit tesaur strămoșesc. Ni-se impune, dlor, că dacă încă n'am ajuns să mai înființăm și noi reuniuni religioase, precum au înființat alte confesiuni mai bine situate decât noi, cel puțin pe acest teren, să ne potențăm activitatea noastră.

Și eu inspirat de cuvintele Domnului, din sfînta evanghelie, cari glăsuiesc: că cei întruniți în numele Lui, „tot ce ar cere cu credință, vor și primi dela Dumnezeu Tatăl”, sper că mi-se va ușura marea problemă, dacă în lucrurile noastre bisericești vom mai urma și indigitările și sfaturile inspirate de Dumnezeu marilor nostri bărbai, și în special ale fericitului marelui nostru arhieru Andrei, indicate și în memorabilul său testament.

Același mare arhieru, trimis nou de Dumnezeu, ca și profetul de odinioară, prevîzînd că se vor repeți timpurile grele și pentru biserica noastră, mai înainte de toate ni-a întemeiat un centru comun, reînviînd și reînființînd vechia noastră metropolie, din care, ca și dintr'un soare, să se răspîndiască lumina și cultura religioasă

în toate părțile locuite de credincioșii nostri; ear' noi cel de aici, dintr'un fond inițiat de dînsul, augmentat și printr'o frumoasă colecție benevolă, la care mai mult s'a distins ilustra familie Mocsonyi cu un maritimofert de 60,000 de coroane, am întreprins zidirea unei biserici catedrale, aici în centrul orașului, ce se înalță falnic, ca simbol al unității noastre naționale bisericești.

În adîncă să înțelepciune însă, mai observînd dînsul, că la întărirea re'nviatei noastre metropolii, atât de estinsă și de împopulate, nu sunt de ajuns numai actualele două episcopii sufragane, prin același valoros testament al său ni-a lăsat, așa zicînd, cu limbă de moarte, să mai înmulțim episcopii, ca să avem mai multe centre de lumină și cultură, propagarea iubirei de patrie, de biserică și neam. Spre care scop a înființat și un fond, care până de presente atinge suma de circa 600,000 coroane.

Dar' apoi chiar să nu fi prevîzut și să nu fi indicat dînsul acestea, le vedem și le esperiem noi, la toate ocaziunile. Vedem și esperiem și noi, că o metropolie atât de estinsă și de împopulată cum este și a noastră, numai cu două episcopii sufragane nu se poate administra conform necesităților, așteptărilor comune și recerînțelor timpului. Vedem și esperiem, că ea nu ajunge a lucra cu doritul succes nici la dezvoltarea culturală a bisericii noastre cel vie, nici la apărarea ei contra pericolelor amenințătoare; cum nici la susținerea vazei și decorului competent unei metropolii. Vedem și esperiem, că pe cînd alte metropolii, cum este și cea soră sîrbă, deși cu număr mai mic de credincioși, în legislațiunea patriei și înaintea Majestății Sale gloriosului nostru Domnitor, — căruia îi implorăm și din acest loc încă multî ani fericii dela bunul Dumnezeu — se presintă prin câte 6—7 arhieru, pe atunci metropolia noastră abia se presintă prin câte 2—3 arhieru, precum s'a întimplat și în anul trecut, cînd numai eu și cu Preasfințitul Domn Episcop al Caransebeșului ne-am putut prezenta cu memorandumul în cauza mănăstirilor, al treilea domn Episcop fiind impedit prin morbo.

Am atins acestea, d-lor, căci presimt, că pe lângă espunerii generale, mai așteptați și unele indigitări speciale; dar și pentru-că și consistorul nostru metropolitan Vă va prezenta unele propuneri în aceasta privință.

Am făcut aceasta, ca să vă arăt, că cei-ce am luat asupra-ne soartea apostolică, suntem prea puțin pentru a păstori o turmă cuvîntătoare atât de numeroasă și împrăștiată, suntem prea puțin la suportarea sarcinilor ce apasă umerii noștri, în asemenea timpuri grele. Le-am atins, d-lor, să împlinesc o mare datorință și să mă achit de o mare răspundere înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Am aflat de bine a le atinge țînînd a fi sosit timpul, ca urmînd înțeleptelor sfaturi al marelui Andrei să ne silim a realiza măcar în parte și succesive înmulțirea și înființarea episcopiiilor indicate și de dînsul, avînd temere, că în viitor vom întîmpina tot mai multe greutăți, pe cari numai cu cele trei centre nu le vom putea devinge.

În firma credință, că toți suntem convinși despre aceasta, și că prin o stăruință bine combinată a tuturor cesiunilor ce ne preocupă și la această întrunire, ne vom apropia tot mai mult de rezolvarea pro-

blemei noastre: dechiar sesiunea ordinară a congresului nostru național bisericesc pentru periodul acesta deschisă.

Presidiul numește apoi notari: din Archidieceasă pe M. Voilean (din cler) și Dr. I. Șenchea și Dr. G. Proca (dintre mireni):

Diecesa Aradului: Dr. Ioan Trailescu (din cler) și V. Goldiș și Dr. Aurel Lazar (dintre mireni):

Diecesa Caransebeșului: Ioan Pinciu (din cler), Dr. I. Sîrbu și Dr. G. Miclea (mireni).

M. Voileanu citește apelul nominal, care este următorul:

Filip Adam, V. Almășan, V. Babeș, Dr. T. Badescu, T. Barzu, V. Beleş, I. Budințiu, C. Bardea, R. Giorogariu, M. Tîrlea, P. Corcan, Dr. P. Cornean, Dr. G. Cosma, P. Cosma, Dr. M. Cristea, S. Cupșa, Ilie Curescu, P. Drăgălina, S. Damian, V. Damian, Iuliu Dan, G. Feier, Dr. I. Gallu, N. Garoiu, A. Ghidui, V. Goldiș, I. Groza, C. Gurban, Aug. Hamsea, Voicu Hamsea, T. Hațeg, N. Ivan, Dr. A. Lazar, G. Lazar, Dr. S. Leményi, I. Leșger, V. Mangra, Dr. I. Meșian, Dr. G. Miclea, Trifon Miclea, Dr. I. Mihu, Al. Mocsonyi, Zeno Mocsonyi, F. Musta, Dr. A. Novac, G. Olariu, Dr. N. Oncu, V. Onițiu, Dr. N. Oprean, Ioan Papp, Ioan Papiu, Ioan Pepa, Aurel Petrovici, Ioan Pinciu, Dr. G. Popa, Dr. C. Popasu, Dr. G. Popovici, Dr. I. Popovici, M. Popovici, Ioan Preda, Dr. V. Preda, G. Proca, Dr. I. Pușcariu, Ioan Pușcariu, T. Putică, D. Raț, N. Roxin, Dr. Eu. Roșca, I. Roșu, P. Rotariu, I. Russu Șirianu, Dr. I. Șenchea, G. Serb, L. Simonescu, Dr. I. Sîrbu, Dr. I. Suciu, Dr. I. Tămășel, P. Tisu, V. Tomici, I. Trăilă, Dr. I. Trăilescu, P. Truța, Dr. N. Vecerdea, M. Velici, Dr. A. Vlad M. Voilescu, V. Voina, N. Zigre.

Se constată că lipsesc: Dr. Vlad, Dr. V. Cupșa, Sincai, Cupșa, Dr. Suciu, Dr. N. Oncu, M. Veliciu, P. Truța, Al. Mocsonyi, Zeno Mocsonyi, V. Babeș, Ioan Pap, T. Miclea, G. Serb, I. Roșu, Dr. C. Popasu, P. Drăgălina, Dr. I. Popovici.

Deputații prezenți își prezintă credenționalele și după-ce se hotărăște ca maritul congres să se împartă în trei secții, așa ca mandatele să fie ceretate:

Archidieceasa verificînd pe cei din Diecesa Aradului, —

Aradani verificînd pe cei din Diecesa Caransebeșului, ear

Caransebeșanii verificînd pe cei din Archidieceasă, —

Presidiul ridică ședința și cea viitoare se anunță pe mâne (Joi) la orele 10 n. de ameazi. Raportor.

Revoluția între români. Mai zilele trecute foaia soviniștilor din Arad, „F-g”, alarmase lumea cu știrea că Românii din jurul Dobrei au voit să pună la cale un mare măcel între maghiari, dar „planul înfiorător” a fost descoperit, — iar acum vine „B. Hirlap”, cunoscut de una dintre foile mai serioase și publice ale aceleiași bazaconii, spunînd că Românii se adună noaptea și în sfaturi tainice cum ar pute strîpi toată suflarea maghiară. Inteligența maghiară din toate părțile se mută la orașe, de frica mo-

șilor răsvrațiți, în contra cărora nici chiar autoritățile nu cutează să ia măsuri mai severe.

Că „F—g—” a deschis coloanele pentru a publica astfel de prostii fără rost, mă înțelegem, dar că și „B. H.-p.” s'a lăsat trasă pe sfoară, de loc nu servește spre ridicarea reputației foii.

Congregațiunea de toamnă a comitatului Caraș-Severin.

Săptămâna aceasta Marți s'a ținut congreagațiunea de toamnă a comitatului Caraș-Severin.

Despre decurgerea acestei interesante congreagații dăm aci după »Drapelul» următorul raport:

Congregația s'a început cu o ședință festivă, cu care ocaziune s'a desvilit bustul lui Francisc Deák.

O comisiune condusă de dl gen. Gränzenstein învitat pe comitele suprem la ședință.

La ședința aceasta a asistat și P. S. Sa episcopul Dr. V. Hossu, a cărui apariție în sală a fost sa utată din partea Românilor cu strigăte de »Trăiască!».

Comitele suprem C. Pogány deschide ședința festivă cu un discurs în care subliniază stințenia entuziasmului și espune reminiscențe din cunoștința sa cu Francisc Deák.

Dl *Alecsiu Patyánszky* rostește discursul festiv, descriind în trăsături generale persoana și individualitatea politică a lui Francisc Deák. Espune în terminii avântați roadele activității lui Deák în jurul constituțiunii din 1848, apoi lupta cu condeiul pe timpul absolutismului și în preajma reintroducerii vieții constituționale în Ungaria. Trece apoi la lucrările pentru tranșacțiune și arată marile merite ale lui Deák în privința împăcării Coroanei cu Maghiarii închee cu dorința, ca spiritul lui Francisc Deák să trăiască totdeauna în mijlocul nostru. (La cuvintele aceste cade perdeaua de pe tabloul lui Deák, care s'a desvilit la această ocaziune.)

Dl *Dr. G. Dobrin* face în numele partidului național român următoarea enunțiatione solemnă:

Onorată congreagațiune festivă, Ilustre d-le comite suprem!

Cu drag luăm și noi Românii parte la această serbare închinată amintirii unuia din cei mai buni fi ai patriei noastre, amintirii aceluși bărbat, a cărui proclamare de membru onorat al comitatului nostru alături cu George Barițiu și alții a fost cu entuziasm salutată de memorabila congreagațiune a comitatului nostru, ținută la anul 1861 sub cerul liber, amintirii aceluși bărbat, pe care cu drept cuvânt îl distinge epitetul ornant »Înțeleptul patriei» amintirii aceluși bărbat pe care îl caracterează în deosebi trei din cele mai nobile virtuți politice: *Patriotismul cel mai desinteresat, spiritul înțeleptei moderațiuni și binecuvântatul spirit al împăciuirii.*

Dar trebuie să regretăm foarte mult, că acele contraste adânci naționale, provocate în mod artificial de o nenorocită politică de stat, care împarte popoarele coroanei S-tului Ștefan în două tabere ostile... împiedecă chiar și la astfel de ocaziuni solemne — cum este cea de astăzi — acea contopire armonică a sentimentelor, care singură poate oferi garanția sigură consolidării interne politice, dezvoltării naturale, pacifice și binecuvântate, ba chiar existenței Ungarei.

Căci pe când aducem la această serbare comemorativă tribut de pietate spiritualului de moderațiune și împăciuire, care a însuflețit pe Francisc Deák, constituie totmai contrastul cel mai cras cu acest spirit acel șovinism bolnavicios, care în lipsa sa de cumpăt și în intransigența sa a agus deja o grea crasă asupra țării și care — făcându-și mai departe cursul — poate prea ușor aduce asupra Ungariei — precum s'a întâmplat deja odată — o năpastă și mai mare.

Fie, ca binevoitoarea prevedință să ne ferească de o astfel de nenorocire! Fie, ca spiritul lui Francisc Deák, pe care — pare-ni-se l'a dus cu sine în mormânt — să reînvie și să alunge spiritul rău al șovinismului, care s'a năpustit astăzi asupra țării, căci numai atunci poate avea parte scumpa noastră patrie de un viitor mai bun și mai fericit!

De acest gând purtați și încălziiți de această dorință, ne alăturăm și noi Ro-

mânil la serbarea comemorativă a zilei de azi!

Oratorul a rostit aceste cuvinte cu ton ridicat, respicat și cu patos oratoric în cea mai solemnă liniște.

Comitele suprem C. Pogány încheie ședința festivă cu dorința, ca spiritul lui Francisc Deák să trăiască totdeauna viu în mijlocul nostru.

Ședința ordinară.

Comitele supr. C. Pogány deschide congreagațiunea ordinară de toamnă și intră îndată în ordinea de zi.

Se votează cu totalitatea voturilor preliminarului comitatului pe anul 1904 și în legătură cu acesta impositul adițional obicnuit de 1%, pentru acoperirea mancolui din preliminar.

Curenda orașului Seghedin.

La ordinea zilei urmează faimoasa curendă a orașului Seghedin, care reclamă postulatele militare la armată, culminând în cererea limbii maghiare ca limbă de comandă, de administrație și de instrucție și reclamă ca armata astfel maghiarizată să depună jurământ pe constituțiunea ungurească.

Comitetul permanent propune față de aceasta curendă, următoarea moțiune năcă caldă, năcă rece.

»Comitatul Caraș-Severin ia poziție pe lângă postulatele naționale juste drept consecvențe firești și legale ale independenței constituționale de drept public a Ungariei, precum rezultă din dispozițiunile articolului de lege XII din 1867 referitor la armata comună și în deosebi la armata ungară.

»Pe când susține deci cu însuflețire patriotică necesitatea afirmării acestor postulate, ce rezultă din suveranitatea statului ungar în privința chestiunilor diplomatice, economice și militare, de altă parte declară că aceste chestiuni, liber de ori-si-ce altă influență, au să fie rezolvate prin reciproca înțelegere de Maj. Sa Impăratul și Regele apostolic și corpul legiuitor.

»Îngrijire patriotică cauzează criza, care ține de luni și care prin punerea la o parte și amânarea rezolvării chestiunilor celor mai importante și arzătoare interne, economice și culturale, cauzează țării pagube enorme morale și materiale, ba amenință chiar și constituționalismul, bastionul independenței statului, congreagațiunea comitatului Caraș-Severin împlinește deci o datorie patriotică dacă și de astădată cere, ca Dieta să caute și găsească pe baza art. de lege XII din 1867 acea basă și principiile, în sensul cărora se pot împlini dorințele juste ale națiunii și asigura totodată stabil activitatea folositoare a corpului legiuitor.

Dr. *Iosif Fényes* motivează această moțiune zicând, că postulatele militare sunt isvorite din inima tuturor Maghiarilor, dar la reclamarea împlinirii lor trebuie să ascultăm și de glasul minții. Primește fără modificare propunerea comitetului permanent.

Dl *Cor. Brediceanu* rostește în numele partidului național un înflăcărat discurs, în care propune trecerea la ordinea zilei. Arată situația politică a Românilor, cari sunt cu forța scoși din cadrele vieții constituționale, ilustrează situația generală cu citate din Deák și declară, că noi Românii nu ne vom băga slugi nici la Neamțul, dar nici la Ungurul. Noi numai politica națională românească vom face.

Dr. *Iosif Haus*: Toți stăm s'nb efectul s'rbării de astăzi. Și toți ne întoarcem ca la un isvor comun la s'rbătoritul zilei Și e bine așa, căci adăpându-ne toți la aceeași fântână mai ușor vom ajunge să ne înțelegem. Noi ne ocupăm acum deja a doua oară în congreagațiune de politica actuală și aceasta e lucru trist, căci denotă că mășina statului s'a înămolit. Și dacă ne spunem cuvântul, să-l spunem clar. Moțiunea propusă de comitetul permanent e incoloră. Nu spune nimic. Astăzi stă chestia așa: Aprobăm lupta pentru postulatele naționale sau nu? Trebuie să eșim cu coloarea pe față. (Românii întrerup: Treceam la ordinea zilei!)

Cu dl Brediceanu consimt, când a zic că aceste postulate au pornit din partidul kossuthist, dar protestez când zice că aceste sunt numai ale kossuthiștilor! E firesc, că dela kossuthiști a pornit petricica, care a crescut ca o lăvină, căci kossuthiștii sunt deșitarii aspirațiilor naționale, cari astăzi încălzesc întreaga națiune. (Strigăte: Ce națiune?) Cea politică! (Proteste din partea Românilor: Nu-i adevărat, căci și noi facem parte conform legii din națiunea politică! Numai naționalitatea maghiară se identifică cu postulatele kossuthiste! Sgomot mare. Comitele suprem sună).

Nu aprob pe dl Brediceanu, când declina dela poporul român ori-ce răspunsabilitate pentru situațiune, pe cuvânt, că Românii nu sunt reprezentați în Dietă. De ce sunteți pasiviști?! (Strigăte: Fiindcă suntem împiedecați a lua parte la alegeri ca cetățeni liberi! Libertatea ni-e încătușată! Comitele suprem sună necontentit cu clopotelul).

Eu nu cunosc cetățeni încătușați în țeera aceasta! (Hoho! Proteste). Toți suntem liberi și egal îndreptățiți. (Proteste). Rog pe domni din stânga să-mi arate numai un singur cas de încătușare politică și declar, că trec în partea lor! (Ilaritate. Strigăte: Cum stăm cu dreptul liberei intrării?! Am văzut la alegerile de astăzi egalitatea!)

Dl *Dr. Valcan* strigă: De ce nu l-ați ales pe Dr. Szabó prim-pretore?

Dr. *Haus*: Asta n'are de aface cu libertatea.

Dr. *Valcan*: Aici după lege și comitele suprem ar trebui să fie Român.

Dr. *Haus*: Nu există o astfel de lege.

Dr. *Valcan*: Ba există și dacă n'ar exista, echitatea cere, ca în comitat românesc să fie român comitele-suprem

Cor. *Brediceanu*: Aici e legea de naționalități!

Dr. *Haus*: Și dacă ar fi contele suprem din părinți români, aici e comite suprem maghiar, căci e comitat maghiar în patria maghiară. (Proteste: Nu maghiar ci ungar! Noi nu suntem Maghiari, ci numai cetățeni unguri! Cetățenia ungară nu ne poate răpi individualitatea națională română! Sgomot, mare. Comitele suprem cu mare amove restabilește liniștea).

Dr. *Haus* revine la obiect și demonstrează, că nu numai nu există armată comună, dar nici nu poate exista! (Ilaritate și întreruperi). Din cauza aceea e de tot justă cererea creării armatei maghiare, din motive de oportunitism însă primește propunerea comitetului permanent. (Ilaritate).

Par. *Simeon Blajovan*: Vocea dlui Haus răsună puternic. Poate să fie plăcută urechii. Dar dacă ași fi Ungur, m'ar rușina să mă apere dl Haus! (Ilaritate. Mișcare).

Dl *Dr. Stefan Petrovici* răspunde dlui Haus și arată de o parte cum sistemul actual ne-a lipsit de toate drepturile cetățenești, ear de altă parte, că Dieta în urma acestei falsificări a constituționalismului e lipsită de autoritatea morală necesară.

Ședința de după amiază.

Urmează curenda comitatului Heves de a denega plata dării și a nu permite recrutarea de bună voce. Comitetul permanent propune, ca în interesul funcționării regulate a aparatului administrativ, să se perceapă dările plătite de bună voce, ear cel obligat a se presenta la asentare — pe lângă respectarea dispozițiilor legale — să fie împiedecat de a se presenta de bunăvoe la asentare.

Dl *Cor. Brediceanu* propune pe baza motivelor espuse la curenda premergătoare, trecerea la ordinea zilei.

Congregațiunea primește propunerea comitetului permanent

La rescriptul orașului Szatmár-Némethi de a cere cu urgență dimiterea din serviciu a acelor soldați, cari și-au făcut stagiul de trei ani, propune comitetul permanent, ca comitatul; deși recunoaște legalitatea reținerii acelor soldați în serviciu, să ceară, ca din motive de echitate să fie fără amânare demisiți din serviciul activ.

Dl *Coriolan Brediceanu*: Propun din același motiv trecerea la ordinea zilei. căci și aici avem de-a-face cu o demonstrațiune politică.

Congregațiunea primește propunerea comitetului permanent.

Urmează la ordinea zilei rugarea nou înființatei reuniuni de maghiarizare »Délvidéki magyar művelődési egyesület», la care să se înscrie comitatul ca membru. Comitatul permanent propune votarea sumei de 200 cor. pentru totdeauna.

La cererea dlui Dr. G. Dobrin se cește aceasta rugare, care presentă pe Maghiarii ca o »insulă disparentă» în »marea străinilor» din Ungaria de sud, cari țoți sunt ajutați din străinătate și de numeroasele lor instituțiuni și bănci, pe când maghiarii sunt condamnați să peară, dacă nu li-se vine întru ajutor. Mai departe arată necesitatea maghiarisării »străinilor mai prietinoși», ca astfel Maghiarii să prindă rădăcină puternice în Ungaria de sud (comitatele Arad, B.-Bodrog, Ciănad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal).

Dr. *Stefan Petrovici* desfășură un discurs mai mare, nedreptatea că populațiunea băștinase i-se pun toate piedecile po-

sibile, când voește să-și creeze o insuliune pentru luminarea și cultivarea poporului, pe când toate societățile maghiare caracter provocător, imoral și ațăfător, obișn aprobarea ministrului. Și societățile aceste nu se mulțănesc cu atăta, măi vi și la noi, ca să ne ceară banii nostri pentru a ne maghiarisa pe noi. Asta-i cea mai mare ticăloșie. Propune respingerea cu indignațiune.

Par. *A. Blajovan*: Eu până acum am ținut pe d-nii maghiari de mai mari cavaleri, decât să ceară dela noi mila. Mergeți de întrebați poporul și vă va răspunde. Ștreangurii vă dăm, dar nu banii!

Comitele suprem C. Pogány îndrumă la ordine pe vorbitor pentru aceste cuvinte neparlamentare.

Dl *Dr. St. Petrovici*: (ungurește). Ce rerea societății de maghiarizare e o infamie („komiszság”).

Comitele suprem C. Pogány îndrumă la ordine pe vorbitor pentru vorba ofensătoare:

Dl *Dr. St. Petrovici*: Iau la cunoștință îndrumarea la ordine, dar susțin, că în principiu cuvântul »komiszság» nu conține nimic ofensător dacă se potrivește la ceea-ce îl aplici. Și pentru cererea reuniunii de maghiarizare e foarte potrivit și prin urmare nu e ofensă dacă-i zici: infamie!

Comitele suprem C. Pogány îndrumă a doua oară la ordine pe vorbitor, căci discuția trebuie ținută la nivel!

Dl *Cor. Brediceanu*: Să mă iertați, dar nivelul acestei petițiuni nu se poate susține!

Ct *Dr. G. Dobrin*: Și eu sunt omul păcii, al buneii înțelegeri și al răbdării. Noi avem pacință destulă. Dar sunt chestiuni cari îți alungă sângele în cap și să nu vă mirați, că ne pierdem liniștea. Eu mă mir, că n'am ajuns încă să apucăm scaunele. Dacă d-v. aveți liniște și pace apoi nu ne veniți cu astfel de chestiuni revoltătoare aici. E o'insultă la adresa noastră deja faptul, că presentați aici această petiție neroadă. Noi vedem cu durere, că la dv. șovinism și patriotism e tot una! Am auzit aceasta și dela contele Apponyi, care a avut cutezanță să spună oaspeților dela congresul interparlamentar, că Ungaria numai șovinismului are să mulțumească existența sa. D-lor! Unde-i spiritul lui Deák! Acesta nu e! Pe calea ce ați apucat numai la un rezultat ajungeți, la nimicirea Ungariei! D-voastre cari stați în peneni nu vedeți ce să petrece în jurul D-voastre. Aruncați în mod ușoratic tăciunel aprins în popor, fără să vă dați seamă de urmările funeste. Domnilor, judecați cu mintă rece și întoarceți-vă de fapt la spiritul lui Deák și apoi nu vă veți mai plânge de neliniștea noastră.

Congregațiunea se închee seara la orele 6^{1/2}

Criza țării.

Dacă nu ne înșelăm în presemne, par'că am ajuns sfârșitul crizei. M. Sa încă ați îl va însărcina cu formarea ministerului pe contele Tisza István.

M. Sa e hotărât ca încă săptămâna asta se pună capăt stărilor îndoielnice și să numească nou ministrul-șef.

Ministrul de finanțe Lukács László, care Miercuri a fost primit în audiență, l-a recomandat de viitor cap al ministeriului pe contele Andrassy Gyula, ca cel mai potrivit bărbat între actualele stări critice.

Atât fostul ministru-șef contele Khuén Héderváry, cât și conșii Andrassy și Tisza au fost chemați pe astăzi în audiență. Cel dintâi va fi primit Héderváry, apoi Andrassy și cel din urmă Tisza.

După ce de Héderváry nu mai poate fi vorba, ear contele Andrassy a declarat că nu primește formarea cabinetului, e probabil că ministru-șef dinte va fi contele Tisza.

Acesta în zilele din urmă a declarat că, dacă va primi însărcinarea să formeze ministeriu nou, va încerca să împace opoziția pe cale constituțională, ear dacă asta nu i-ar succede, va disolva dieta, până va înfrânge opoziția kossuthiștilor.

Azi la 1/2 i când va fi primit în audiență Tisza — se va hotărî soartă a crizei.

ROMÂNII DIN SERBIA.

Până mai acum câți-va ani chiar și cărturarii Români sciau foarte puțin despre frații noștri reșeți de prin Moravia, Serbia, Bosnia. . . Dar, cu progresul circulației și al evoluției sentimentului național, zi de zi descoperim câte ceva interesant despre neamul nostru. Astfel cu mirare și cu bucurie constatăm, că întreaga peninsula Balcanică e împănată cu Români, dela marea Adriatică și Ionică până la Dardanele și marea Egeică. Ba, dl Niccio, un înfocat patriot albanez, domiciliat în București, ne spune, că prin Macedonia nu există nici un Grec original, ci numai Români, cari însă având în biserică și școale limba greacă, Grecii zic, că sunt Greci, pe când ei sunt Români.

Cu ocazia înfiorătoare tragedii din Belgradul Serbiei, din Maiu, dl Mestugeanu, un corespondent al „Universului”, din București, trimis la fața locului a scris despre Români din Serbia, din care articol estragem următoarele:

Până acum simt prea puțin despre existența unei numeroase populații române în Serbia.

În privința acestor Români, stabiliți în această țară de veacuri, s'a scris foarte puțin până acum.

În capitala Serbiei în Belgrad nu sunt Români pământeni, aproape de fel.

În schimb însă se află mulți Români macedonenți, între cari mai mulți bogătași, cari ocupă loc de frunte în comerțul țarei.

Români macedonenți au dat Serbiei mulți bărbați însemnați. Se afirmă chiar, că asasinatul prim-ministru Tințar Marcovici și aghiotantului Naumovici au fost de origine Români-macedonenți, după cum se poate deduce chiar din numele lor.

Români pământeni din Serbia locuiesc la țară. Dinșii formează un bun contingent al țărânilor sârbești.

Ei sunt stabiliți mai cu seama în regiunea Dobrovița-Kneajevaț și de alungul râului Timoc.

Eată numele unora din sutele de comune locuite de Români: Busur, pe râul Mlava, Icrela, pe Resava, Stanița, Melnița, Vitejeva Rașanal, Cule, Vitomița, Pârnova, Bobova, Jagovița, Crepul, Siga, Breznițe, etc. etc.

Sunt comune rurale în Serbia locuite exclusiv de români. Sunt altele ai căror locuitori sunt români în proporție de 78 sută.

Se crede, că numărul total a Românilor cetățeni sârbi, se urcă la respectabila cifră de 400.000.

În Serbia sunt vre-o trei regimente formate exclusiv de țărâni români. Ofițerii acestor regimente sunt sârbi.

Se mai află numeroși români de alungul Moravei și Dunărei, cu începere de la Samedria și până dincolo de hotare, în Bulgaria.

Români din Serbia după cum s'a spus, formează o populație rurală.

Starea lor culturală e înapoiată. Ei vorbesc limba românească; e un dialect, care ține locul într cel macedonean și cel moldovenesc.

Sunt însă uniți, cari prin influența mediului, au pierdut usul limbei materne și vorbesc limba sârbă. Cu toate acestea, atât uniți cât și cei-alți păstrează oare-cari tradiții curat românești și au în inimă sentimentul naționalității lor.

De aceea au resistat tuturor împrejurărilor și încercărilor și nu s'au contopit în sinul elementului dominant. Din contră, mulți sârbi, stabiliți cu timpul în comunele române, au fost nevoiți să adopte limba românilor, și în cele din urmă, s'au contopit cu aceștia.

E foarte regretabil că Români din Serbia nu știu aproape nimic despre restul neamului din care se trag, trăind într-o completă ignoranță.

Români din Serbia n'au nici școli, nici biserici românești.

Aceasta din cauză să Constituția sârbească interzice supușilor sârbi de a frecventa școli străine în țară.

Astfel dinșii se duc la bisericile sârbești și copiii lor frecventează școlile Statului, unde nu se pomenește nimic despre limba și istoria română.

Români din Serbia se ocupă cu agricultura și cu creșterea vitelor.

Ei sunt un element pacinic și de mare utilitate pentru țară.

Starea lor materială e destul de înfloritoare; sunt sobri, economi și foarte inteligenți. Dinșii sunt foarte ospitalieri și călătorii, cari trec prin comunele lor, n'au a suferit nici-odată de lipsuri.

Români din Serbia au păstrat până acum un port al lor particular, pe care nu vor să-l schimbe cu nici un preț.

Portul acesta se aseamănă foarte mult cu acela al românilor dela Pind.

Bărbații sunt îmbrăcați cu o ți-pună, un fel de antere de dimie (șaiac) care îi acopere până la genunchi. Sunt încinși cu o curea lată și încălțați cu ciorapi de lână cu flori, lucrăți în casă, și cu opinci. În cap poartă o căciulă de oaie foarte părăoasă. Costumul femeilor e tot așa de pitoresc ca și al bărbaților, dar cu o desfășurare mai pronunțată de lux.

Ele poartă ți-puna lungă până la călcăie, cu două zavelci (șorțuri) ca fustele țarancelor noastre.

Brăul, cu care se încinge, e de mătase sau lucrat cu mărgelile. Pe cap poartă un tepelic (un fel de tichie) încunjurat de o basma colorată.

Părul lor e adunat în formă de ghiulele pe cele două tâmpale.

Am spus mai sus, că dinșii țin foarte mult la poporul lor. Spre a dovedi aceasta, voi povesti următoarele:

Acum câți-va ani Statul sârb începuse să privească cu ochi răi portul particular al țărânilor române din Serbia. Cu deosebire tepelicul femeilor era obiectul unei persecuțiuni din cele mai mari. Veni chiar un timp, în care se interzise cu totul portul faimosului tepelic.

Atunci o deputațiune de vre-o 30 de românce din diferite comune se îndreptă pe jos spre Belgrad. Ele doriu să obțină o audiență dela ex-regina Natalia, română de origine și să o roage ca să le fie permis de a se îmbrăca și de aci înainte în costumul cu care se îmbrăcaseră mamele și strămoașele lor de veacuri.

Delegațiunea femeilor române nu fu primită la palat. Totuși autoritățile comunale respective primară dela Belgrad ordinul, ca să lase în pace pe Români să se îmbrace cum vor.

(F. Ș.)

Educațiunea.

E un adevăr nediscutabil, că educațiunea e baza cea mai puternică și importantă a omului, și astfel a unei națiuni, a unui popor.

Un popor fără de educațiune, nu poate spera, nu poate conta la un viitor fericit, ba chiar nu poate exista, căci existența lui e periclitată, nesigură, el e o materie dură, și ca aceasta nu să poate înălța la demnitatea, misiunea și destinațiunea lui naturală, nefiind matur și perfecționat.

Scopul legilor divine, e de a arăta omului, care e o enigmă din cele mai complicate, și care enigmă numai cu ajutorul psihologiei și fiziologiei să poate rezolva, respective numai prin știința psihologică și fiziologică putem pătrunde în ea, după toate legile ei fizice și morale,

și care dela natură, dela prevedință are misiuni și destinațiuni sublime, calea perfecționării și astfel a-l conduce la perfecțiunea cea mai escelentă.

Tot ca scopul legilor divine e și scopul omului matur, adică a conduce la scop pe semenii săi, cari au un destin comun cu a lui.

Durere însă, sau să zic mai bine, privind, sau aruncând numai o privire fugitivă în oglinda prezentului, vom vedea, în primul moment ne vom convinge, că datorința aceasta sacră, e bagatelisată, nu e considerată după merit, ba chiar absolut nu e luată în atențiune.

Tristul motiv al acestei împrejurări condamnabile e, că omul pe lângă facultățile și prestațiunile sale sublime, mai are și o mulțime de slăbiciuni, de defecte.

Să pătrundem în sinul mult cercatului nostru popor român și cu durere vom vedea, că cultivarea educațiunii, a acestui factor atât de important și de o necesitate imperativă, să bucură numai de niște urme debile, palide, abea vizibile, acest tesaur neprețuit în sinul poporului nostru lucrește ca o rază de soare de iarnă, căci o parte foarte însemnată dintre părinți, necunoscându-și chemarea lor atât de importantă și sublimă, nepoșezând cunoștințele necesare cu ajutorul cărora să dea educațiunii direcțiunea naturală, adevărată și sănătoasă, nu așează multă greutate pe educațiunea spirituală și morală a copiilor lor.

Aceasta împrejurare e nespuse de condamnabilă, căci educațiunea spirituală și morală e o recerință necvitală, e o recerință principală și de ponderositate cea mai mare a vieții, ea e dezvoltarea tuturor puterilor corporale și spirituale, căreia trebuie să i-se pună basă s'au fundament în epoca prunciei, căci atunci fiind în noaptea întunerecului și neputinței, încetul cu încetul să ne redășteptăm spre dimineața senină și frumoasă a activității, a faptelor umane, ce pot să servească chiar și dușmanilor de model.

În sinul poporului nostru domnește un spirit bolnăvicios, poziția lui, din acest punct de vedere e foarte critică, deplorabilă. Și poziția aceasta mereu să îngreunează.

E o necesitate imperativă, ca să se pună sfârșit spiritului bolnăvicios, poziției critice și explorabile, nu trebuie așteptat momentul ultim, nu trebuie așteptat eruperea catastrofei.

Generațiunea tinăra a poporului nostru trebuie educată în spirit moral și spiritual.

Aceasta e o necesitate neevitabilă, una dintre cele mai ponderoase, căci viitorul și fericirea noastră dela executarea ei depinde.

Problema e grea, nu e însă imposibilă, numai voință să fie, voință neclintită, voință de fer și atunci toate elementele stricicioase, dușmănoase le vom învinge, vom trece peste ele, cu atât mai mult, căci sunt foarte multe unelte și moduri la realizarea scopului atât de salutar și important.

Amintesc numai, ca să se scrie cărți bune, de cari, durere mai că nici nu avem în limba, în graiul poporului, la toate ocaziunile, cum sunt adunările despărțămintelor „Asociațiunii” și a tuturor reuniunilor, așezămintelor noastre culturale, să se citească disertații, conferințe, a căror subiect să fie însemnatatea, importanța mare a educațiunii, precum și cultivarea ei.

Alex. Tințaru.

Protestul cambial.

Revista financiară „Magyar Pénzügy”, se ocupă cu protestul cambial și răspunde la întrebarea: când trebuie ridicat protestul dacă scadența este Luni, iar Mercuri și Joi este sârbătoare?

Terminul pentru ridicarea protestului îl fixează § 41 al Legii camb., conform căruia (alineea 4):

„Protestul se poate ridica în ziua de plată după oarele 12 din zi, dar trebuie ridicat cel mai târziu a doua zi de lucru următoare zilei de plată.”

Prin urmare dacă scadența nu cade pe o zi de sârbătoare și nici cele două zile următoare zilei de plată încă nu sunt sârbători, atunci protestul se poate ridica până a treia zi la oarele 5 p. m. calculată dela scadență, cu alte cuvinte o cambie scadență d. ex. Marți, se poate protesta, dacă cele două zile următoare nu sunt sârbători, cu începere dela oarele 12 la amiază, până Joi la oarele 5 p. m.

Aceasta dispoziție clară și evidentă pentru ori cine se modifică însă, dacă scadența cade pe o sârbătoare, sau dacă a doua resp. a treia zi următoare zilei de plată este sârbătoare și încă și mai mult atunci, când sârbătorile țin 2 sau 3 zile. În sensul §-lui 103 al Legii camb. adică, dacă scadența cambiilor cade pe o Duminecă ori sârbătoare după calendarul Gregorian, atunci plata se poate pretinde numai în cea mai aproape zi de lucru. De observat este înainte de toate, că sub sârbători după calendarul Gregorian se înțeleg sârbătorile însemnate în calendar nu mai concordează cu timpul de față dar este cu roșu. Dispoziția aceasta, ce este drept, până la modificarea legii cambiale, la tot cazul normativă. Sârbătorile altor confesiuni și sârbătorile oficiale însă nu dispensează pe nimeni dela observarea formalităților prescrise de lege, astfel de exemplu sârbătoare oficială dela 11 Aprilie nu formează nici o pedecă pentru prezentarea cambiei spre plată, pentru ridicarea protestului și îndeplinirea altor acte prescrise de legea cambială.

Să vedem acum, cum se modifică termenul pentru ridicarea protestului, prevăzut în § 41 al L. cambiale, dacă vom ține cont de dispozițiunile § 103 al L. camb.

Dacă ziua de plată e Dumineca ori altă zi de sârbătoare, atunci scadența cade pe ziua următoare, va să zică în loc de Duminecă pe Luni, în loc de o sârbătoare ce cade pe Marți, va fi Mercuri etc. Dela aceasta scadența modificată în conformitate cu § 103 este a se calcula termenul prescris în § 41 pentru ridicarea protestului. Anume termenul ultim pentru protestarea unei cambii scadente de fapt Dumineca, la care însă conform § 103 scadența se modifică pe Luni este Mercuri la oarele 5 p. m.; a unei cambii, scadente în o sârbătoare de Marți, va fi Vineri la oarele 5 p. m.

Situația se schimbă, dacă cambia e de plată, ce este drept, în o zi de lucru, dar zilele următoare menite pentru ridicarea protestului cad pe zile de sârbătoare. În cazul acesta sârbătorile din chestiune se consideră, din punctul de vedere al protestului, ca neexistente, resp. zilele acelea nu se calculează în timpul prescris în § 41 pentru ridicarea protestului. Dacă de exemplu conform întrebării de sus cambia decada Luni, eare este o zi de lucru, iar Mercuri și Joi este sârbătoare atunci protestul ce este drept se poate ridica Luni d. a. și Marți, dar dacă aceasta nu s'a făcut, cambia se poate protesta încă în proxima zi de lucru, ce urmează celor două sârbători, adică până Vineri la oarele 5 p. m. Deci §. 41 al Legii cambiale acoardă posesorului cambial pentru ridicarea protestului două zile de lucru următoare scadenței; prin urmare dacă termenul acesta cade pe una ori mai multe sârbători, acestea numără, ci termenul întrerupt se continuă după trecerea sârbătorilor.

Considerând acestea se poate întempla, ca prin eventuale sârbători, termenul pentru ridicarea protestului să se amâne cu 5—6 zile. De exemplu 25, 26 și 27 Decemvrie a. c. sunt 3 zile de sârbătoare, cari urmează una după alta. Dacă acum o cambie decada la 23 Decemvrie a. c. atunci termenul ultim pentru ridicarea protestului va fi 28 Decemvrie a. c. la oarele 5 p. m.; cambia scadență la 24 Decemvrie a. c. se poate protesta până la 29 Decemvrie, iar cea scadență la 25 Decemvrie a. c. până la 30 Decemvrie la oarele 5 p. m.

Higiena poporală.

(Urmare și sine).

Locuința.

Uscăciunea locuinței, care altcum din cele trei condițiuni înșirate de sine urmează, — este egală cu sănătatea locuitorului. O locuință cu pereți jilavi (umezi) unde toate uneltele din casă se răvenesc și mucelesc, este cel mai periculos cuib de infecțiune. Asemenea locuință nu e de-ajuns aerisată, căci porii pereților astupați fiind de umezeală, devin impermeabili pentru aer. Schimbarea de aer ce mereu și pe nesimțite se petrec prin găurițele pereților, la locuințele umede este redusă la nimic. — Zidirile noi trebuiesc bine încălzite și aerisate până ce se vor usca pereții în toate straturile lor, atunci numai să cutezăm a ne muta în asemenea locuințe. Ventilarea caselor este așa de importantă, încât s'a constatat că putem risca a locui în o casă de

tot nouă, dacă vom lua toate măsurile ca aerisirea neîntreruptă să fie în curgere. Locuința noastră este periculoasă, având pereți impermeabili pentru o aerisire spontană. Dacă însă se deschide loc aerului de a se premeni mereu în casă, atunci și spațios. Am văzut un învățător înțelept, care pune pe rind în fie-care zi pe alt elev să îngrijească de ventilarea clasei. Asta procedură făcea plăcere elevului și serviciu sănătății colegilor săi. Acest obicei apoi elevul îl practica și acasă. — Bancele au a fi acomodare staturii elevilor astfel, ca să nu fie nevoiți a ședea strâmb. Așezate trebuiesc bancele în direcțiune, ca lumina să o capete elevii dinspre stânga. Ferestrele să fie așa de mari și înalte, ca fie-care elev, și cel din banca de pe urmă să vadă cerul dela locul unde șede. Mai bine situată este școala aceea, care e cu ferestrele spre sud-est. Direcția din spre sud-vest e vântătoare din cauza ploilor, a căldurii și a luminii isbitoare. Perdelele alături de trebuincioase în timp de soare, lipsesc mai la toate școli de pe sate.

Pe lângă însăși clasa, e neîncălzită lipsă de o încăpere oare care, unde elevii iarna să-și depună haina de asupra. Elevii au să fie instruiți ca iarna și vara în timp de ploaie să aibă o haină pe ei, care să o poată depune înainte d'ea intra în clasă. Vestimintele groase de eamnă încălzind prea tare corpul, provoacă năvălirea sângelui la cap la elevii ce stau astfel în bancă. De aceea vedem în decursul prelegerilor alătea fețe învăpăiate; acești elevi nu pot fi cu atențiune la prelegeri. Afară de asta evaporarea vestimintelor poate strică aerul. S'a constatat că acidul carbonic, acest producător statornic al respirațiunii, care se adună în localul unde stau mai mulți, cu toate, că precum se știe, face rău persoanele din acel local, — nu este așa de vântător, ca celelalte produse organice, care se înalță în atmosfera închisă. Din vestimintele udăte, cu deosebire dacă le ținem pe noi, se evaporază multe materii viciate. Eată motivul al doilea pentru care vestimintele de-asupra în școală să nu le fie elevii în spate, ci să le depună în o altă încăpere.

Ochii școlarii au să formeze una din preocupățiunile zilnice ale învățătorului. 1. Poate obiectele mărunte trebuiesc îndepărtate din învățământ. Tabelele și caietele cu sisteme lineare, afară de celea cu o singură linie, au a fi scoase din folosință. 2. În loc de tablouri negre cu creion alb, a se folosi plumb negru cu tablouri sau hârtie albă. 3. Elevii mici au să învețe înălțimea cetililor de pe tabele de perete, apoi scrisul. 4. Să nu deprindă învățătorul pe cei mici în caligrafie obositoare pentru ochi. 5. Instrucțiunea școlară să nu se înceapă decât cu copii cari au împlinit vârsta de 7 ani. 6. Toate manufacturile mărunte au a fi îndepărtate din grădina froebeliană.

Bunul învățător face cu elevii săi excursiuni în aerul liber cu jocuri, cântece, înnotat, palinat: astfel copiii învață a iubi pe învățător și școala.

Internatele au a fi cu îndoită îngrijire priveghiate, cu deosebire dormitorul. Ventilarea paturilor în cele mai multe internate se neglija cu desăvârșire, spre cea mai mare pagubă a sănătății celor internați.

La un institut de fete, bolnăvindu-se mai multe eleve, cari intraseră sănătoase, părinții îngrijiți au însărcinat pe un medic să facă inspecțiunea localului. Acesta a găsit, că zidirea este bine situată, clădită în condițiuni igienice, curățenia exemplară. Singur dormitorul avea un miros greu, cu toată aerisirea și curățenia ce se observa. Cercetând mai de aproape cauza aeru-

lui stricat, s'a constatat, că era astrucărea paturilor îndată după-ce se scula fie-care elevă. Acest obicei domnește și astăzi în cele mai multe institute de creștere pentru fete. Fiecare elevă este ținută a-și aranja așternutul nemijlocit după sculare! Lipsind aerisirea paturilor, rufele din așternut păstrează produsele evaporățiunii, cari le știm că sunt vântătoare, cu deosebire celor ce se găsesc în vârsta fragedă a dezvoltării. Higiena școlară este așa de importantă, încât fie-care învățător, inspector școlar și părinte ar trebui să-și căștige cunoștințele necesare, prin cari se pot preveni și combata multe înfrișări dușmănoase sănătății nunei generațiuni. — Lumea civilizată a introdus instituțiunea medicilor de școli, cari au chemarea de a visita școlile și școlarii în privința condițiunilor sanitare.

Pe valea Crișului alb.

(Seris de I. Vidu, inv. Lugoj.)

(Urmare și fine.)

II.

După-ce isprăvirăm cu ciceronii Găineci, plecăm către casă pentru-ca să facem dispozițiunile drumului nostru, care de alt-cum e și mai lung. În calea spre casă, lângă oficiul preturii ved o mulțime de sătenți cari de cari mai triști. Mă adresez către un venerabil bătrân, întrebându-l că de unde sunt? și ce fac pe aici? — Bătrânul, cu un înăbușit suspin îmi zice: „Eu și cu D-lor suntem dela T. ear ceta-lăși sunt de prin alte sate. Suntem chemați aici la gloabă pentru pășune, și alții pentru alte, — dar nici unul nu e chemat de bine...” Și pentru ce sunteți globiți moșule?... „Știe Dumnezeu! poate pentru-că trăim!... Sărman popor — am plecat și n'am mai zis nimic.

III.

Grupa noastră a plecat la Izbu. Escursiunea asta a descris-o deja în „Trib. Pop.” unui dintre excursioniști, ea deci nu mai am ce să zic. Avis despre escursiunea noastră a căpătat și „Aradi Közlöny”, dar să înțelege, că earăși avis tendențios; că adevă: vre-o 60—70 preoți din diferite părți au plecat la Găina și la Izbu, unde au ținut conferințe secrete („titkos Gyűlés”). — Amar de păcătoși trebuie că sunt acești corespondenți. Li-e frică și de o nevinovată escursiune. Dacă ar fi după D-lor, — nouă nu ni-ar fi permis nici să călcăm pe aceste pământuri, cari în urma urmelor sunt ale moștrămoșilor nostri, — și ca strănepoți, doar am avea dreptul să respirăm încă aerul răcoros al acestor locuri. Ori doar' nici atâta:...

Vor fi fost poate și de aceia între noi cari vor fi cutezat să gândească după conceptele corespondentului dela „Aradi Közlöny” — dar la tot cazul că nici prin minte nu i-a trecut să cuteze a-și spune gândul cuiva, căci: popor fricos este acesta! Acest popor se face socialist numai pentru-ca să poată striga contra preoților și învățătorilor săi, — căci frica nu-l lasă să strige contra altora cari i-au ocupat pământurile și-și bat joc acum de ei. Popor neprictept este acesta, căci strigă contra conducătorilor săi firești, la o simplă agitație a unui jidan!

Corespondentul dela „Ar. Köz.” mai spune că Izbu e locul unde petrecea Horia și Cloșca. Și dacă noi mergem la acest isvor cu pietate, — atunci pentru-ce se turbură corespondentul?, căci doar' Horia și Cloșca, — socialiști au fost!...

IV.

„După-ce trenul staționează puțin în gara dela Ienopole, — dând monotonul său signal, — pleacă întrând în adevărata vale a Crișului alb...” Mergi călătoriile pe urmele mele, și vei vedea că toate cele scrise aci nu sunt fantazii, ci adevăruri. Vei umplea apoi sufletul tău de simțăminte triste, ear ochiul îl vei desmerda în regiuni, ce Dumnezeu le-a creat pentru popoare vrednice de aceste ținuturi!...

Calendarul Poporului Român.

— Pe anul 1904. —

Ne-am dat toate silințele, ca această publicație a noastră să fie cât să poate de folositoare și atrăgătoare pe lângă

un preț, cât să poate de mic, ca să ajungă și în mâinile celui mai sărac Român. Și credem că nu va fi Român căruia să nu-i placă acest calendar după ce-l va fi citit. Călin dar românesc cu atâtea ilustrații și material așa de bogat și felurit încă n'au avut Românii. Ne-am năzuit să scriem tot felul de lucruri folositoare trebuincioase poporului nostru și am presărat peste tot povețe, glume și alte multe măruntisuri; poșta am tratat-o pe larg, așa că oricine poate trimite pe poșta orice fel de lucru, dacă va ceti acest articol din calendarul nostru. Am publicat apoi luptele din casa țării cu o sumedenie de ilustrații, apoi tirgurile după lista oficioasă etc. etc.

Idee nu-și va putea face nime despre acest calendar până nu-l va vedea. Dar ca barem în parte să-l cunoască cetitorii nostri, lăsăm să urmeze cuprinsul lui:

I. Ciobănașul român (tablou colorat). Cătră cetitori.

II. Partea calendaristică: 1. Cronologia anului 1904. 2. Semnele cronologice pe anul 1904. 3. Cele 12 luni, fiecare cu câte un chip românesc. Duminicile și sărbătorile sunt tipărite cu roșu. Aici mai amintim, că e și calendarul vechi și cel nou; la fiecare Duminică și sărbătoare e însemnată evangelia, nu numai cu numele, ci sunt puse și începuturile lor; la fiecare lună sunt scrise povețe economice. La sfârșitul lunilor sunt 6 pagini liniate pentru însemnări.

III. Timbru și tacse. 1. Petițiuni. 2. Documente. 3. Scala timbreilor.

IV. Poșta, telegraful, telefonul foarte pe larg.

V. 1. Banii țării. 2. Averele omenimii. 3. Măsuri. 4. Măsuri străine. 5. Populațiunea Ungariei. 6. Calendarul mohamedan. 7. Plantele. 8. Teroriul și locuitorii continentelor.

VI. Șematism bisericesc. 1. Șematismul metropoliei rom. ortodoxe. 2. Șematismul metropoliei gr.-catolice. Datele principale. 3. Mânăstirea Hodoș-Bodrog. 4. Preoții militari.

VII. Reprezentanța fundațiunii lui Goșdu.

VIII. Domniitorii Europei.

IX. Partea literară.

1. Moș Martin. O istorioară foarte frumoasă de Alexandru Vlahuță. 2. Ocupațiunea tipul și însușirile Românilor din Enciclopedia română. 3. Cugetări. 4. Calendarul, notițe despre calendarul vechi și nou. 5. Noapte de vară, poezie de G. Coșbuc. 6. Românii din America, articol de D. Stoica. presărat cu mai multe epistole originale de ale Românilor din America.

7. Ceva despre Românii dela Pind, articol de Petru Vulcan, distins scriitor din România. 8. Zăpis țigănesc, snoavă, de D. Stănescu. 9. Doină, de Trifu Filip. 10. Boabele infectătoare ale copiilor. 1. Vârșatul (bubatul). 2. Pojarul. 3. Scarlatul. 4. Angina difterică. 5. Tusea mângărească. 6. Influența. 7. Tifusul. 11. Snoave. 12. Veatru la sat. 13. Doină din America, de Paian Vasa. 14. Lugojeni, articol de Iov, cu fotografii. 15. Ioan Vidu, articol de Iosif I. Velcean. 16. Cele mai mai înalțimi ale pământului. 17. Lupta în comitate, cu fotografia dlor Cor. Brediceanu și Ioan Russu Știrianu și alți 20 de articoli interesanti.

Numărul ilustrațiilor este 91 ear a paginilor 212.

Calendarul a eșit de sub tipar și să poate procura plătindu-se înainte. Costă 40 fil. ear pentru porto sunt a să plăti 10 fil. Colectorii primesc 15% rabat. Porto postal până la 15 exemplar e 10 fil., la 2, 20 fil., dela 2—5 es. 30 fil., la 6, 40 fil., la 7. 50 fil., la 8, 60 fil. și dela 8—15, 72 fileri.

Aducem totodată la cunoștința cetitorilor nostri, că cel ce doreș să aibă și calendarul din anul trecut (1903) îl pot primi pe lângă prețul de 20 fil. Ne-au mai rămas încă câteva sute de exemplare și de oare-ce calendarul nou (din 1904) stă în strinsă legătură cu cel din 1903, fiind publicate în unul și altul articole și fotografii, cari să țin deolaltă — doritorilor de-a face colecție din calendarul nostru, ori ce-

lor ce voiesc să urmărească munca noastră, precum și doritorilor de a ceti tot felul de lucruri folositoare, le oferim ocaziunea de-a-și procura și acest calendar. Comandele să fac plătindu-se înainte la.

Red. și Adm. „Pop. Rom.”.

Partea economică.

Nutriți roii pe timp plotos.

Nu arare-ori se întâmplă, că mai multe zile de-arindul albinele din roit de curând eșii nu pot sbura de loc pe afară din pricina ploilor neîntrerupte, și astfel, neavând de loc miere în stup, multe din ele pier, ear' cari rămân în lipsă totală de miere, nu pot găti nici faguri, nici prăși pul.

Contra acestui rău se poate lupta, ajutând roii cu miere. În stupii de scândură sau mobili se pune un fagur, doi cu miere. Dacă nu am avea miere de rezervă, scoatem fagurii trebuincioși dintr'un stup în care nu e lipsă de miere. Ne-având miere în faguri, putem da miere scursă, dar fără să fie amestecată cu apă. Aceasta se pune pe inserale într'un taler, după-ce mai înlău s'a stâmpărat. Pentru-ca albinele să nu se înecă, se pune pe deasupra ei bucățele de paie sau așchițe, și astfel talerul se așază în stup. Tot așa se dă hrana și în coșnișele imobile (de nuiel, pae etc.) Dimineața talerul se înalătură.

Neavând miere, se poate topi zahăr în apă, dându-se ca și mierea fluidă (curgăcioasă) într'un taler. Dacă apa cu zahăr s'ar ferbe, ar fi și mai bine.

Cum să apărăm varza contra omidelor!

Unul dintre mijloacele cele mai însemnate pentru scutirea verzei contra omidelor este: stârpirea ouălor acestora.

Fluturii de varză își așază ouăle începând dela începutul lui Maiu, în mici grămăjoase pe partea de din dos a foilor plantelor noastre de grădina. Ouăle au culoarea galbină. Stârpirea se întâmplă prin trecerea pe rind dela legumă la legumă și turtind, atât ouăle, cât și micile omide care s'ar fi ivit, cu ajutorul unei hârtii. Hârtia n'are altă menire, de cât scutirea mâinii contra necurăteniei. În Iulie se arată a doua generație, adică al doilea rind de fluturi, cari depun și ei ouă; de astă-dată însă numai pe frunzele verzei. Dacă nimicirea ouălor din prima generație n'a fost desăvârșit făcută, nimicirea ouălor din a două generație, adică din Iulie, este neapărat trebuincioasă ca cel mai bun mijloc contra stârpirii omidelor pentru înalăturarea pagubelor ce ele ar pricinui.

Cine așadar în Iulie, din 4 în 4 zile merge dela fir la fir de varză să strivească ouăle, nu va mai fi silit mai târziu să culeagă cu zilele fiecare omidă răslătită dearindul pe toate frunzele verzi, ce adesea nici chiar cu chipul acesta n'ar putea să fie în stare a-și scăpa varza de acești dușmani primejdioși.

Colera și anghina paserilor.

Aceste sunt cele mai primejdioase boale la paseri, fiind că puține scapă din cele ce se bolnăvesc. Aceste boale sunt foarte molsitoare, întinzându-se mai ușor prin apă și mâncare.

Găinele cu coleră mor repede. Curcanii prind boala mai ușor ca găinele și mor chiar mai ușor.

Găinele atinse de anghină lumea le crede adese că au tifnă. Când băgăm de seamă, că o pasăre nu vrea să mănânce și stă par'că ar fi ploată, dacă-i pică din cioc câte o picătură de apă, și dacă are găinașul subțire și puturos, să punem repede să se curețe cotețul, să se spele cu lesie ferbinte și apoi cu apă fencată de 5%: paserile bolnave le punem de o parte și pe cele moarte le îngropăm, ca să scăpăm de coleră. căci altfel le curățăm pe toate.

Părechea regală a Italiei în Paris.

Alaltăeri după amiază a sosit părechea regală a Italiei în capitala Franței în Paris.

Insulețirea francesă nu s'a lăsat nici de astădată mai pe jos: oaspeții regali au fost primiți cu mari ovațiuni. Importanța vizitei regelui Italiei rezidă în faptul, că înseamnă întărirea prieteniei franceză-italiană renăscută acum câțiva ani în urmă.

Eri a fost prânz de gală în Elysée în onoarea Regelui și alături Regele cât și Loubet în toastele lor au accentuat bunele raporturi ce există între ambele țări.

Regele Victor Emanuel va petrece patru zile în Paris, unde va fi mereu serbătorit căci francezii demonstrează cu prietenia Italiană. Regele este însoțit de ministrul său de externe *Norin* care va confera cu ocaziunea aceasta cu *Delcassé* — după-cum spun ziarurile — relațiile de politică comercială dintre țările lor.

Un fibiriu nebun.

Altfel nu-i putem zice fibirului din Sân-Miclăușul-mare cu numele *Hadffy*, care s'a năpustit adevărat ca un nebun asupra bravilor Români de acolo.

Zilele trecute am publicat ucazul eșit din creierul scrințit al voinicosului fibiriu, prin care poruncește ca să se ștergă inscripția românească de pe «Casa Națională» din Nerou.

Azi primim alta sentință, adusă de nebunul acesta prin care sunt osândiți domni *Dr. Nestor Oprean*, *Ioan Popovici*, *Atanasie Lipovan*, la câte 2-2 zile închisoare și 100-100 cor., amendă în bani, apoi *Ioan Moisescu*, *Ioan Voichița*, *Eremie Oprea*, *Nicolae Iovanescu*, *Nicolae Fumor*, *Vasile Cherpenișan* (Nr. 551), *Vasile Cherpenișan* (Nr. 1760), *Nicolae Macinic*, *Ioan Ardelean*, *Vasile Farca*, *Ioan Bocenac*, *Constantin Cosor*, *Vasile Cherpenișan* și *George Pescar* la câte 10-10 cor., pedeapsă.

Acești din urmă sunt toți bărbați liniari, călușeri și crima lor este că au îmbrăcat haină călușerească, având pe dînsa obiceiurile colorii române.

Ca să se vadă dreptatea judecării e destul să spunem, că în 1897 a fost paici episcopul catolic *Dessewffy*. Cu acest prilej Români, oameni cari știu cinste, l'au primit cu banderiu și banderistii și atunci tot în costume de călușeri au fost îmbrăcați ear fibiriu și atunci tot *Hadffy* a fost. N'a pornit însă încontra nimănui cercelare.

De ce face pe grozavul acum? Ori pentru-că d'atunci s'a făcut mai șovinist ori că s'a supărat că noi Români, cărturari și țărani, ținem împreună și din dragoste pentru neam, primim cu insulețire și strălucire pe episcopul nostru!

Nu ne permite spațiul foil să reproducem în întregime infamia asta a fibirului *Hadffy*, care la urma urmelor va fi pusă și ea la dosarul multelor nedreptăți câte le îndurăm din partea alduitei noastre stăpâniri.

Ne mirăm însă că nu se găsește între Români de acolo, barem unul, mai voinic, care să-l ia de urechi pe descreieratul acesta și să-l scuture bine până ce îl va veni mințea la cap.

Din lungă pățanie ne-am convins că numai în chipul acesta pot fi aduși la rașon infumurații aceștia dornici de merite patriotice.

De altfel *Dr. Oprean* a făcut alături pentru sine cât și pentru ceilalți apelată la vicșpan.

Din străinătate

Evenimentele din Balcani. Cu toate știrile mai liniștitoare ce au sosit zilele din urmă din Constantinopol și Sofia, situația continuă a fi încordată, ear mobilisările trupelor se urmează cu stăruință de ambele părți. În urma nouilor propuneri făcute Sultanului de ambasadorii Rusiei și Austriei, Sultanul sau mai bine zis jurul seu par mai hotărât să primească războiul cu Bulgaria decât noui concesiuni.

Este greu de prevăzut cele-ce se vor întâmpla, mai cu seamă că și Bulgaria înclină către război și încurajările nu le lipsesc.

Bulgarii au devenit mai dârji de când au văzut atitudinea Angliei. Ei speră să cadă cu totul și fac tot ce pot să nu se realizeze nici una din reformele propuse de Rusia și Austria, cu speranța că Anglia va veni la urmă cu proiectul său mai larg, îmbrățișând vederile bulgarilor.

Ei au un exemplu în emanciparea Greciei, care a fost ajutată de Anglia până la sfârșit.

Socialiștii și Țarul. Socialiștii italieni au pornit o campanie violentă în contra vizitei Țarului la Roma. Gazetele lor conțin articole insultătoare și pline de invidii la adresa împăratului, ceea-ce dă prilej și celorlalte gazete a anunța că Țarul și-ar fi suspendat vizita sa.

O telegramă din Roma ne spune că Prințul *Dolgoruky*, adjutantul de câmp al Țarului, a sosit la *San-Rossore*, unde se află suveranii Italiei și ar fi adus regelui Victor Emanuel o scrisoare autografă a Țarului prin care acesta anunță amânarea călătoriei sale la Roma.

Toate ziarurile se ocupă cu acest eveniment ne ascunzând gravitatea lui și învinovățind de el politica ministrului și recunoscând că amânarea vizitei Țarului a fost pricinuită de campania socialistă.

Pe de altă parte din Berlin a sosit o telegramă prin care se confirmă știrea și de ziarurile rusești, atenuând faptul prin a anunța amânarea vizitei din alte împrejurări, anunțând însă întâlnirea suveranilor în altă localitate decât la Roma, întocmai cum s'a întâmplat și cu Împăratul *Francisc Iosif*.

Gazetele socialiste sunt încântate că au putut obține aceste rezultate și ele se pregătesc de campanii și mai violente în potriiva Țarului, mai cu seamă în urma ultimelor evenimente întâmplătoare în Rusia cu mișcările în potriiva evreilor.

Congresul radical socialist.

După telegramele ce sosesc din Marsilia congresul radical socialist, ce se ține în prezent aci, a adoptat o rezoluțiune invitând diferitele Parlamente de a cere guvernelor din țările lor respective să prezente bugetele ministerelor de război și de marină cu reduceri simultane a cheltuielilor militare, cari apasă așa de greu asupra claselor muncitoare.

Osebit congresul a exprimat desideratul ca puterile semnatare ale tratatului din Berlin să ia înțelegere în vederea unei acțiuni diplomatice comune pentru a pune capăt măcelurilor din Macedonia și Armenia.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 16 Octomvrie n. 1903.

Congregațiunea comitat. Brașov este convocată în adunare generală

ordinară de loamnă pe ziua de 17 Octomvrie 1903 la orele 10 a. m.

Printșorul României. Cum raportează unele ziare din București, botezul printșorului *Nicolae*, al patrulea fiu al părecheii moștenitoare, se va oficia azi (16 Octomvrie n.) la Sinaia. Nași vor fi: Țarul *Nicolae II.* al Rusiei și Regele *Edvard VIII.* al Angliei (*Rudenie* cu prințesa *Maria*), reprezentanți: primul prin ministrul-plenipotențiar al Rusiei la București, dl *Giers*, ear al doilea prin ministrul-plenipotențiar englez *Sir Gordon Kennedy*.

Imobilele „Tipografie”, instituit pe aci în Sibiu, se vor vinde prin licitație publică cu prețul de strigare 19500 coroane, eventual și mai jos, la 11 Ianuarie 1904.

Duel tragic. La *Ahita Springs* (America, doi tineri, îndrăgostiți de aceeași fată, care însă nu se știa hotărî pentru unul dintre doi, — se puseră să lasă să decidă soarta. *Franc Allison* îl provocă pe *Mac Ghee* la duel pe moarte. Duelul avu loc și ambii rămăseră morți: *Allison* primi un glonț în inimă, *Ghee* una în cap. — Dșoara *Maud*, aceasta e numele fetei, va trebui să caute acum un al treilea, ceea-ce însă nu-i va fi greu căci — precum se spune — *Miss Maud* e d'o rară frumșeță.

Têrgul dela țeară al Lugojului se ține în 16, 17 și 18 Octomvrie n. La tîrg nu-i iertat să vină vite cornute și porci, de cât numai din comune total neinfectate de epizootie și vitele cumpărate la tîrgul din Lugoj nu pot fi transportate nici la tîrgul din Budapesta, nici în Austria sau străinătate.

Aniversarea unui regiment. În ziua de 16 Septemvrie s'a celebrat la Chișineu (*Basarabia*), aniversarea a 100 de ani a existenței regimentului „*Volinsky*”. Cu această ocaziune s'a citit un ordin către armată, în care între altele s'au pomenit și soldații români căzuți la 15 Iunie 1877 lângă *Șiștov*, după atacul acestui oraș de regimentul „*Volinsey*”. Iată numele acestor eroi români din *Basarabia*:

Teodor Drogan, din orașul *Soroca*, (soldat); *Ștefan Gavriliță*, (toboșar), din satul *Vornicen*; *Const. Munteanu*, (soldat), din satul *Cojușna*; *Ion Brumă*, (soldat), din orașul *Chișineu*; *Con. Toiu*, (soldat), din satul *Cojușna*; *Ion Manta*, (soldat), din orașul *Chișineu*; *Ion Mămăligă*, (soldat) din satul *Vornicen*; *Vasile Horcea*, (soldat) din orașul *Chișineu*; *Simeon Chios* (soldat), din satul *Truzeni*; *Vasile Pădureanu*, (soldat), din satul *Hirtaș*.

„**Függetlenség**” din loc urmează cu publicarea știrilor despre revoluția ce ar fi fost în pregătire între români. Eri toate foile din loc își bătuseră joc de ea — și cu tot dreptul, — și astăzi vine cu alte prostii și mai bătărane. De n'am ști că foaia apare în *Arad*, am crede că e redactată în palatul vestit din — *Lipotmező*.

Foc în Budapesta. Eri d. a. a izbucnit în florăria lui *Schneider* din Budapesta, *Jozsefkörut 62*, un foc mare, care a secerat și mai multe jertfe omenești. O muncitoare cu numele *Bede Kovics* a ars serum, altele două au fost greu rănite, două mai ușor. Focul s'a iscat prin aceea că o schintea a căzut într'o bute cu clară și l-a dat foc. Catastrofa cu toate aste nu ar fi fost atât de mare dacă nu ar fi explodat și o țevă de gaz. Paguba se urcă la multe mii de coroane.

Se cântă spre cumpărare!

Cuțite, coase, sape, puști cu și fără cremene, securi, foarfece, ș. a. arme de felul ăsta se cumpără cu prețuri mari în redacția ziarului „*Függetlenség*” din *Arad*.

Alegere de notar comunal în Bungard. În urma destituirii din postul de notar a dlui *Victor Mărginean*, întâmplată în primăvara anului curent comuna Bungard a fost condusă în afacerile sale notariale de notarul substituit *Vasile Moșoiu* un vrednic tinar român din comuna *Hoghilag* până în 3 Octomvrie st. n. anul curent în care zi apof în urma vredniciei sale, carea ar putea servi multora spre pildă bună de urmat, a fost ales cu aclamație și multă însulețire de notar definitiv în comuna noastră pe lângă toate că la acest post au mai fost puși în candidație și alți trei domni cu pregătiri pentru cariera notarială.

Acest act servește spre cinste locuitorilor din comuna Bungard și în special reprezentanților ei, cari în momente atât de însemnate pentru viitorul lor s'au știut ținea de asupra tuturor uneltirilor și speculațiunilor, ce cu durere se ivesc de regulă la toate alegerile, cari sunt puse în mâinile poporului nostru.

Onoare deci lor; — și cu deosebire dlui prim-pretor *Fabrițius*, care deosemena a fost la culmea chemării sale, căci a știut sau a vrut să aprecieze vrednicia unui harnic tiner eșit din neamul nostru și aparținător scumpei noastre legi strămoșești. *Un sătean din Bungard*.

— Ce-i doi Francisci Iosifi. Un proces de lesă majestate interesant se va debata cât mai curând în Cluj. A doua zi după apariția ordinului dela *Clopy* într'un ziar cu 1 cr. din Cluj, „*Kolozsvári Friss Ujság*” a apărut un fel de declarație — firește apocriță — de următorul text:

„La incheierea foil primim următoarea declarație: Subsemnatul prin aceasta declar că nu sunt identic cu acel *Francisc Iosif* care a semnat și edat ordinul dela *Clopy*. *Francisc Iosif episcop reformat*”.

Pentru bătărâna aceasta de cel mai miserabil gust, procuratura din Cluj a intentat proces de lesa majestate. Autorul însă până aci e încă tot în tuță.

— Lupta cu un urs. Acum câte-va zile, trei locuitori din *Bicaz*, *George Pantea*, *George Bonta* și *Ion Bonta*, vîzînd că un urs le-a doborât o vacă și vrea s'o sfășie, au descărcat puștile asupra lui, fără să-l poată omori.

Ursul, vîzîndu-se atacat s'a repezit la ei și a cuprins pe *Pantea* în brațe.

George Bonta se repezi atunci la urs — pe la spate — și l'apucă de urechi ca să l' tragă de pe *Pantea*.

Ursul, lasă pe *Pantea* și se întoarce spre *Bontea*, pe care îl apucă în brațe și cu care ursul încheie o luptă voinicască.

Bontea cade și cade și ursul peste el. Cum însă ei au căzut pe un costiș și cum se țineau strâns în brațe, s'au rostogolit amândoi într'o prăpastie, unde se lasară.

Nici ursul, nici *Bontea* nu se rănise în căzătură.

În momentul acesta *George Pantea* veni într'un suflet spre prăpastie cu pușca încărcată.

Apropiindu-se de urs, descărcă un glonț asupra lui și l' omoră.

Cu modul acesta s'a sfârșit lupta alegându-se *Pantea* cu o mână rănită.

— Incendii de păduri. Din România ne vin vești despre mai multe incendii de păduri. Așa pădurea Statului din com. *Slănic* (*Bacău*) de 2 zile e în flacări: Focul, care se reușise la început a fi localizat, a izbucnit din nou cu mai multă furie. Sunt în flacări peste 50 de hectare. Cu multă greutate abia s'au putut strânge vre-o 20 de oameni pentru ajutor. S'a cerut de la ministerul de război ajutoare militare.

Pădurea din com. *Agașn*, jud. *Bacău*, proprietatea creditului funciar rural este de asemenea în flacări, la punctul numit *Piriul Turbatului*. Până acum au ars peste trei hectare.

La ministerul de interne s'a comunicat că pădurea *Plășoru*, a Statului, de pe teritoriul comunei *Nucșoara*, se află în flacări: au ars până acum 13 hectare. S'a cerut comandantului regiment din *Câmpul-Lung* să trimească o companie pentru ca împreună cu locuitorii din comunele vecine să dea ajutor pentru a stinge focul.

Prețul spiritului din Arad, 1 Octomvrie.

Spirit rafinat, vînzare mare .	118.—
„ „ „ mică .	120.—
„ brut vînzare mare .	116.—
„ „ „ mică .	119.—
100 chilograme borhot uscat	12.80.—13.—

Bursa de grîne din Budapesta.

50 chlgr. grâu pe Oct. . cor.	7.64—7.65
„ „ săcară pe Oct. „	—
„ „ porumb pe Maiu. „	5.25—5.26
„ „ ovės pe Oct. „	—

Bursa comerțului cu porci din Kőbánya.

Raport dela 27 August.

Porci grași (ungari), per. peste 400 Kgr. —	fl.
„ „ „ până la 300 .	—
„ „ „ tineri până la 320 .	114—115 „
„ „ „ tineri .	250 „
„ „ (sârbi) per. peste 260 .	114—115 „
„ „ „ până la 240 .	112—113 „

Red. respons. *Ioan Russu Șirianu*.
Editor *Aurel Popovici-Barclanu*.

6631/1903 tkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A borosjenői kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a „Victoria“ t. k. és hitelintézet aradi cég csatlakozottnak ezennel ki-mondott és a'abb megnevezett társainak Sztán Petru és ifju Sztán Petru Szöllös Csigereli lakosok elleni végrehajtási ügyében a „Victoria“ takaré- és hitelintézet aradi cég j. vára 3000 kor. és 1000 kor. tőke követelés és jár. behajtása végett a Szöllös Csigereli 47, 363 és 732 sz. tjkvben foglalt ingatlanokra Dr. Múlek Lajos aradi ügyvéd javára 220 kor. tőke és járulékaik kik ifj Bibárcz Iuon és Bibárcz Petru Szöllös Csigereli lakosok javára 200 kor. és járulékaikból álló követelés behajtása végett a Szöllös Csigereli 47 és 732 sz. tjkvben foglalt ingatlanokra Rauchbauer Ferencz javára 400 kor. és járulékaiból álló követelés behajtása végett a Szöllös csigereli 47 sz. tjkvben foglalt ingatlanra és végül a „Viktoria“ takaré- és hitelintézet és a pankotai népbank javára 4000 kor. 800 korona és 228 kor. tőke és járuléka behajtása végett a Szöllös csigereli 363 sz. telekkönyvben foglalt ingatlanra az árverést elrendelte, min k folyán az aradi kir törvényszék és a bje-női kir. járásbiróság területén fekvő és a szöllös csigereli 47 sz tjkvben A. I. 1 sor (94-95) hr. szám a. foglalt Sztán Petru néven álló beltelek 901 kor. a szöllös csigereli 363 sz. tjkvbe A. I. 1-5, sor (746-747) és 1799 hr sz. a. foglalt, ifj Sztán Petru és neje Magda Foricz, néven álló ingatlan a végrehajtási törvény 156 § a alapján egészben 943 korona és a szöllös csigereli 732 sz. tjkvben A I 1-5 sor 1029, 1388, 1445, 1869 és 1999. hr sz. a. foglalt, Sztán Petru és ifj Sztán Petru néven álló ingatlan 3020 kor. — kikiáltási árban sz 1903. évi November hó 16-ik napjának dél-előtt 10 órakor Szöllös Csigereli község házában megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladatni u. m.

1. A szöllös csigereli 47 sz. 732 sz. tjkvben C 31 és C 13 alatt öz. Sztán Györgyné javára bekebelezett haszon élvezeti szolgál-mijog érintetlenül hagyatik, — ott szolgálmi jogot megelőző hitelezők kö-vetelésének kielégítésére 120 0 kor. szükséges a melyben ezen tjkben foglalt ingatlanok vételára együtt véve a megállapított összeget meg-nem üti az árverés e két tjkben foglalt ingatlanokra hatálytalaná vállik és sz ingatlanok ezen szolgálmi jogra való tekintet nélkül myomban ár-verés, alá bocsájtatnak, ha a kikiáltási áron felül ígéret nem tétetik, az elárverezendő ingatlanok a kikiáltási áron alul is el fognak adatni.

2) Arverelni kívánók tartoznak sz ingatlanok becsárának 100/0-át, vagyis 90 korona 10 fillér, 94 kor 30 fill. és 302 koronát készpénzben, vagy az 1881. év november hó 1-én 3333 szám alatt kelt igazságügymi-niszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezébe letenni, vagy az 1881. 60. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervény t átzolgáltatni.

3.) Vevő köteles a vételárt 3 egyenlő részletben és pedig az első árverés jogerőre emelkedésétől számított 15. nap alatt, a másodikat ugyanazon naptól számítandó 30 nap alatt, a harmadikat ugyanazon naptól számítandó 45 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 60/0 kamatokkal együtt szabályszerű letéti kérvény kapcsában az 1881. évi december hó 6-án 39425. I. M. szám alatt kelt rendeletében előirt módon a buttyinyi kir. adóhivatalnál mint bírói letétpénztárnál befizetni.

A bánat pénzt a bíróság az utolsó részletbe fogja beszámítani.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbiróság telekkönyvi hatóságánál, Szöllös Csigerle, Gyarmata és Pan-kota községek előjáróságainál megtekinthetők.

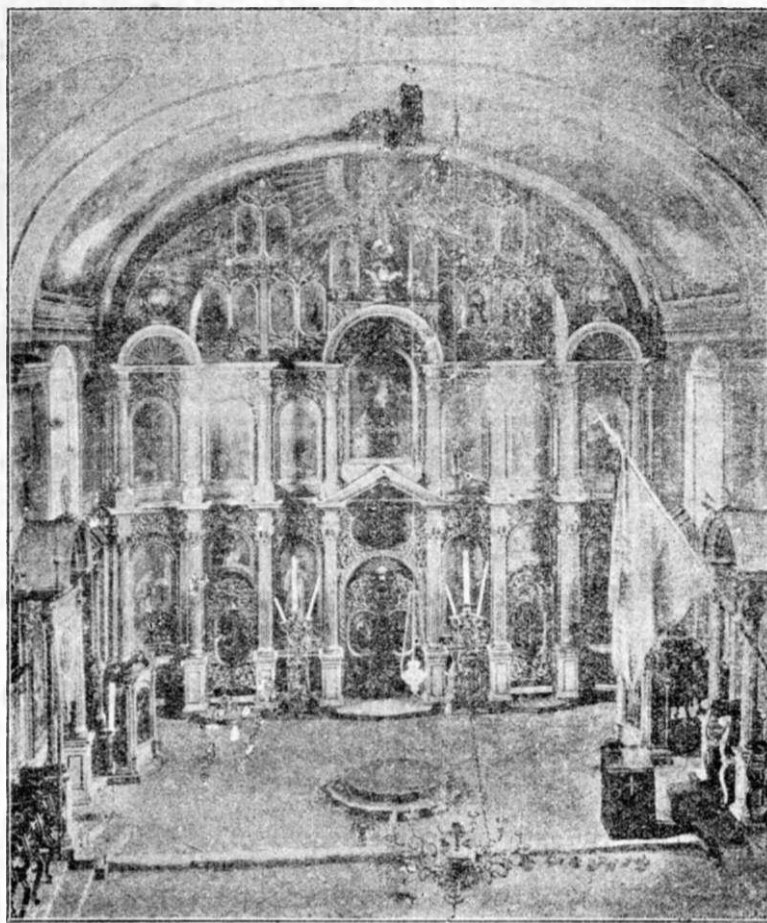
Borosjenőn, a kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóságnál 1903. évi Augustus hó 1-én.

23 1-1

Székely, kir. albiró.

Ioan Cotîrla și fiul,

atelier de sculptura, tâmplarie și strugarie.
Oravița-româna.

Aranjament complet pentru efeptuire de iconostase (tâmples), tronuri, je-furi, strane, chivoturi, râpizi și ori-ce alte lucrări de lemnărie în bisericile noastre de rit oriental. Schițare și efeptuire de planuri după comande, mobile și tot felul de instrumente de școală, bănci, table, catetre, mașini de socotit etc.

Prețuri moderate. — Garanță desăvârșită.

La cerere atestate despre rezultate de până acum. 867-21

Cel mai plăcut și cel mai bun preparat pentru văpsirea părului este

MELANOGENE

de culoare neagră și brunetă. — În timp de câteva minute prin acest excelent și nesticăcios preparat se pot văpsi în culoare neagră sau brunetă: părul, barba și mustața. — Această culoare e per-manenta și nu se poate deosebi de culoarea naturală; nu se mur-dărește și nu se poate spăla nici cu săpun nici cu apă caldă. E nesticăcios și întrebăntarea e foarte simplă. Prețul prepara-tului e: 2 cor. 80 fileri. Preparatul, care

face părul blond,

ori-cărul păr, în câte-va minute, îi dă atât de plăcuta culoare blond-aurie, în culoarea inului, cenușie sau de ori-ce culoare dorită, fără-ca să atace părul. — Prețul: o sticlă 1 cor., o sticlă mare 2 coroane.

Poftiți a fi cu atențiune la marca de patentă!

TEA HAJDU

este un preparat probat în nenumărate cazuri pentru boale de pept și plămâni. Se poate folosi cu cel mai bun succes în contra tusei, durerii de gât, răgușelii, în contra tusei măgărești, îngrășării, în contra tuturor boalelor de pept; în contra îmbolnăvirii de gât, laringe, plămâni, în contra respira-țiunii grele, a boalei de pept și a astmei etc.

Prețul: 50 fileri.

698-84

SPIRT CONTRA REUMEI

(spiritul „Mankós“)

se vinde în preț de 1 coroană.

S'a dovedit ca un preparat excelent în cazuri de boale de: reumă, de cărgreșă, amorteșea mușchilor, dureri de nervi, de crucea spinării, de jurgheuri, paralizii, amorteșea de mușchi și vine, precum și pentru înviorarea pielii etc. La slăbire din pricina bătrâneții, precum și la oboselile turiștilor, înainte și după tura mai lungi, ajută mult prin ungerea (frecarea) cu acest preparat (numai în exterior) S'a probat în cazuri nenumărate.

Gutori FÖLDES KELEMEN,

apotecă și laborator chimic

Telefon 111.

în ARAD.

Telefon 111.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad

A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primesc oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efeptueșce pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fies, rente, zestre pentru fete, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plăteșce la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, recvisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăș, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, himeț, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturele noastre locale și cercuale mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 399.

423-143

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de pre